

РУСЛАН СЕМЕРДЖИЕВ ... И НЕВОЛЯТА ДОЙДЕ

chitanka.info

Една от големите мъдрости на българския народ е приказката за неволята. Но през хилядолетното съществуване на българската нация мъдреците не са прозрели, че е възможен и друг край на тяхната приказка. Или защото винаги са вярвали на народа си и собствените му деца, или защото Нострадамус не им е подсказал, че ще се появи Международният валутен фонд, който в нашия случай ще се яви в образа на Неволята. От дух и плът.

Много неща се написаха и изприказваха за валутния борд през последните седмици. Колкото и да се кажат, едва ли ще бъде достатъчно, за да може спокойно и уверено да се вземе най-правилното решение. Все повече обаче се налага мнението, че самото въдворяване на борда в никакъв случай не е достатъчно условие, за да се родят поне приемливи и оптимистични очаквания за промяна в тежката икономическа криза. Да, ясен е проблемът с инфлацията, ясни са дупките, през които изтичат бюджетните средства, ясни са и методите, които ще се приложат — ясни са в крайна сметка и очакваните резултати, като бързо намаляване на инфлацията, стабилизиране на валутния пазар. И с това като че ли се изчерпва пълнотата на прогнозите — защото всичко останало, необходимо за събуждане на икономически растеж, е под въпрос и то няма да зависи от валутния борд и Международния валутен фонд.

Не са малко икономистите на Запад, които се отнасят скептично към прилаганите теоретични модели в прехода на бившите социалистически страни към капиталистическа пазарна икономика. Прави се оказват онези, които се опасяваха още в началото на деветдесетте години, че някои управляващи ще отрекат либералната, пазарно ориентирана икономика и ще се плъзнат към някакъв по-хуманен социализъм.

Уродливите резултати на такава икономическа политика за съжаление ще консумираме всички заедно. Днес отново сме на прага на вземане на важно решение така, както през деветдесета година — дали да се тръгне към решителен либерален преход или бавно преминаване към някакъв вид пазарна икономика с преобладаващ дял на държавните икономически субекти. След около 15–16 месеца бързи промени, които надминаха очакванията и предизвикаха дори оващите в Европа и Америка, в България надделяха настроенятия за „ред“,

„постепенност“, „ниска социална цена“ и други подобни празнословия.

Въвеждането на валутния борд несъмнено намира широка подкрепа: настоящи министри, бивши управители и подуправители на БНБ, доскорошни бивши икономически съветници и прочее — общото между тях е, че несъмнено всички те заедно са главните причинители на сегашния хал на финансовата система и разрухата в икономиката на страната. И неистовият вой или пък благите разяснения за предстоящата стабилизация, след като валутният борд започне да действа, все повече изясняват целта им — да се отърват от отговорността. Защото всичко онова, което валутният борд би могъл да свърши, е в рамките на компетентността на българските власти — по конституция и закон. За съжаление не по професионални и умствени възможности. Решението на въпроса е най-вече политическо. Ако валутният борд успее — то за това ще бъде виновно правителството, ако ли не — то виновен ще е МВФ, който ни го е наложил неправилно, без да се съобрази с характера и спецификата на българската икономическа действителност. Твърде малко се говори за социалната цена, която всеки гражданин ще трябва да плати за некадърността на маститите си управници. Не че не се чуват отделни гласове или не се поставят сериозни условия. Трябва обаче по-ясно да се кажа точно кой и с какво ще плати. Неслучайно американски и европейски специалисти смятат, че при твърде голяма парична маса постигането на равновесие само с рестриктивна политика едва ли е по силите на населението, а възможностите за икономически подем са практически нулеви. Защото проблемът на постсоциалистическите икономики е най-вече създаването на средния и дребния собственик и производител.

Кой ще плати цената на рестриктивната политика такава, каквато се очаква — дребните спестители и родилите се в мъки малки частни фирми. Техните пари ще изгорят — дали ще има хиперинфлация, или ще „вържем“ лева за чужда валута. Ако наистина искаме пазарна реформа, подкрепена с реални структурни промени и тя да бъде понесена от населението — то трябва да се извърши смяна на лева с нов отговарящ на валутните резерви и приходи.

На първо място това означава понасяне на по-голямата тежест от онези, които имат повече пари. Никакви фалшиви или нереални

социални мрежи не могат да осигурят по-справедливо разпределение на тежестта от плащането на натрупаните държавни дългове. Още повече че те са натрупани в голямата си част чрез преливане от държавния бюджет в лични джобове. Тук не става дума за онази идеална социалистическа справедливост, която фалшиво прокламират управляващите, а много повече за истинските възможности за оцеляване на населението и истинския частен почтен бизнес.

На второ място това означава действително прибиране на голяма част от откраднатите милиарди чрез пирамиди и кредити.

На трето място това означава ликвидиране на онази огромна парична маса, която върти сенчестата икономика, пари, които не минават през банки, пари, които не носят данъци и които са основно в ръцете на спекуланти и нелегални търговци.

Това означава „разчистване на авгиевите обори“ или операция „чисти ръце“ на национално равнище.

Възражения естествено има. На първо място, че такава операция също струва пари и сигурно ще ни смайват с големи числа — пак тези експерти, които споменах по-горе. Ще кажат, че няма смисъл, защото хората с много пари отдавна са ги обърнали в чужда валута и потърпевши ще бъдат пак тези, които трябва да бъдат защитени. Първото просто не е вярно, защото разходите ще се изплатят за сметка на унищожената парична маса. А от второто не следва нищо лошо — защото тези хора няма да имат левове и ще трябва да попълнят държавния резерв с валутата си, ако искат да правят бизнес и да живеят като нормални хора.

Ние все още имаме шанс да направим както в добрата стара българска приказка. Тогава ще дойдат и инвестиции, ще дойде напредъкът, ще повярваме сами на себе си, ще си повярваме помежду си, ще ни повярват и другите.

Руслан Семерджиев

в. „Либерална политика“ бр. 41/29.11.1996 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.